VENKOVNÍ VÝUKA V DOBĚ UZÁVĚRY ZÁKLADNÍCH ŠKOL

OUTDOOR EDUCATION DURING OF PRIMARY SCHOOL CLOSURE

Roman Kroufek[1], **Vlastimil Chytrý**[1], **Karel Nepraš**[1], **Jan Musil**[1], **Ladislava Filipová**[1]

[1] Katedra preprimárního a primárního vzdělávání, Pedagogická fakulta, Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem

Abstrakt

Příspěvek představuje výsledky kvantitativně designovaného výzkumu, zaměřeného na realizaci venkovní výuky v průběhu školní uzávěry způsobené pandemií Covid-19 učiteli prvního stupně z Ústeckého kraje. Bylo zjišťováno vnímání venkovní výuky, zkušenosti s ní a reflexe distanční výuky zaměřená právě na učení venku. Ukázalo se, že prvky venkovní výuky zařazovala v průběhu pandemie polovina respondentů, pravidelně pak pouze třetina. Podle více než 40 % respondentů nebyl na takovou činnost čas.

Klíčová slova: *venkovní výuka, uzávěra škol, 1. stupeň ZŠ, Covid-19*

Abstract

The paper presents the results of a quantitative design research focused on the implementation of outdoor education by primary school teachers during school closures caused by the Covid-19 pandemic. We investigated teachers' perceptions of and experience with of outdoor education as well as reflection of distance learning. Half of the respondents included elements of outdoor education during the pandemic, while only one-third did so regularly. According to more than 40% of respondents, there was no time for such activity.

Keywords: *outdoor education, school closures, primary education, Covid-19*

1 ÚVOD

Distanční výuka přesunula edukaci do virtuálního prostoru se všemi jeho benefity i negativy. Alternativní přístupy ke vzdělávání na dálku byly obdivovány a rychle adoptovány řadou pedagogů. V příspěvku zkoumáme, zda a s jakou intenzitou si našla cestu do distančního vzdělávání také venkovní výuka.

2 TEORIE

Venkovní výuka je edukačním přístupem, jehož benefity byly opakovaně doloženy v řadě výzkumných studií (Kroufek et al., 2021). Pozitivní vliv byl prokázán jak na výsledky vzdělávání v různých oblastech (Moffett, 2011), tak na motivaci k učení a kreativitu žáků (Arbuthnott & Sutter, 2019). Souběžně probíhá také pozitivní působení přírodního prostředí na well-being, psychické i fyzické zdraví (Pretty, 2004). U nás je venkovní výuka realizována nejčastěji formou krátkodobých celků, klíčovou roli v jejím rozvoji hrají centra environmentálního vzdělávání (Nepraš & Šikulová, 2021).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Respondenty výzkumu byly pedagogové 1. stupně ZŠ (N = 150) na náhodně vybraných školách Ústeckého kraje. Z hlediska věku se respondenti pohybovali v intervalu 23–66 let (Ø = 48,53, SD = 9,36) Výběr škol byl stratifikován dle okresu a velikosti obce, pro výběr byl použit generátor pseudonáhodných čísel.

Výzkumným nástrojem byl dotazník s následujícími segmenty: i) vnímání venkovní výuky; ii) limity venkovní výuky; iii) reflexe distančního vzdělávání, iv) venkovní výuka během uzávěry škol.

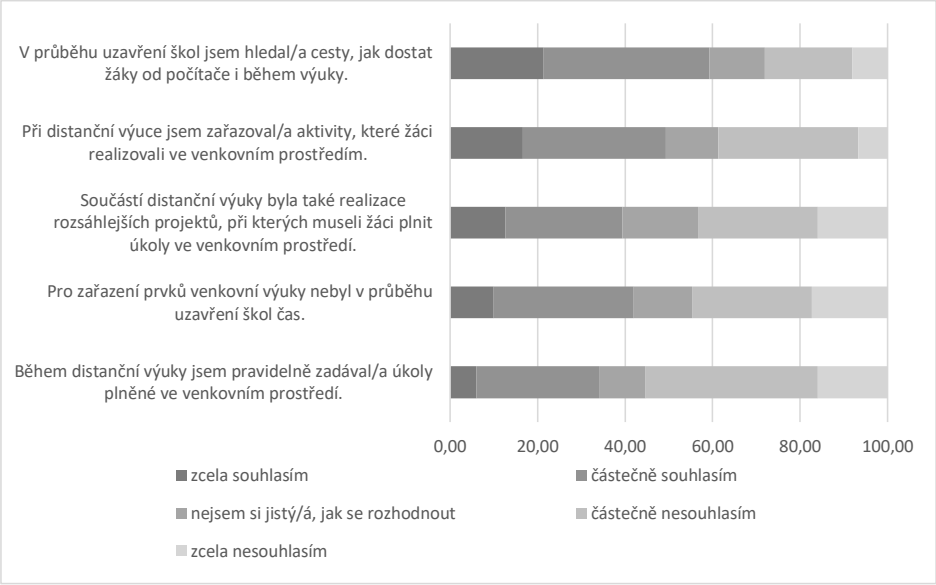
Distribuce probíhala elektronicky v průběhu roku 2021 prostřednictvím Google Forms.

4 VÝSLEDKY

Více než dvě třetiny pedagogů se při venkovní výuce cítí dobře a jsou přesvědčené, že je pro žáky zábavnější. Dle nadpoloviční většiny podněcuje zájem o učení více než výuka v prostředí školy, ale pouze třetina pedagogů si myslí, že snižuje kázeňské problémy.

Jako výrazné limity venkovní výuky jsou vnímány klimatické podmínky a nevhodné okolí školy. Pouze 2 % respondentů vnímají nedostatečnou podporu vedení.

Drtivé většině respondentů chyběl během uzávěry škol kontakt s žáky, příprava na výuku pro ně byla náročnější, ale navzdory tomu hledali nové cesty, jak ji zkvalitnit. Dle dvou třetin nebylo možné zajistit realizaci původně naplánovaného učiva. Venkovní výuka v době uzávěry viz graf 1.

Graf 1. Venkovní výuka v době uzávěry škol

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Výzkum dokládá na segmentu vyučujících prvního stupně pozitivní vnímání a progresivní trendy ve využívání venkovních forem výuky.

V průběhu uzávěry se venkovní výuka neocitla na okraji zájmu pedagogů, byť pravidelně její prvky do distanční výuky zařazovala pouze menšina. Pedagogové byli aktivní v hledání cest ke snížení času žáků u obrazovek a je zřejmé,

že pobyt dětí ve venkovním prostředí pro ně byl v tomto směru přirozenou volbou. Vzhledem k výsledkům lze doporučit vytvoření metodického nástroje, který by realizaci venkovní výuky distanční formou podpořil.

6 LITERATURA

Arbuthnott, K. D., & Sutter, G. C. (2019). Songwriting for nature: increasing nature connection and wellbeing through musical creativity. *Environmental Education Research, 25*(9), 1300–1318. https://doi.org/10.1080/13504622.2019.1608425

Kroufek, R., Nepraš, K., Musil, J., & Filipová, L. (2021). Vliv venkovní výuky a pobytu v přírodě na fyzické a psychické zdraví žáků. *EduPort, 5*(2), 35–49. https://doi.org/10.21062/edp.2022.001

Moffett, P. V. (2011). Outdoor mathematics trails: an evaluation of one training partnership. *Education 3–13, 39*(3), 277–287. https://doi.org/10.1080/03004270903508462

Nepraš, K., & Šikulová, R. (2021). Odkud a kam směřuje venkovní výuka? Historie, současnost a trendy ve venkovní výuce v kontextu vzdělávacích teorií. *Pedagogická Orientace, 31*(2), 158–177. https://doi.org/10.5817/PedOr2021-2-158

Pretty, J. (2004). How nature contributes to mental and physical health. *Spirituality and Health International, 5(*2), 68–78. https://doi.org/10.1002/shi.220

PODĚKOVÁNÍ

Vznik tohoto příspěvku byl podpořen Technologickou agenturou České republiky, grant č. TL04000407 *„Venkovní výuka v době krize: Reflexe distančního vzdělávání na 1. stupni ZŠ v průběhu pandemie Covid-19 a doporučení pro edukační realitu“.*